

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

14. veljače 2019. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja – Direktiva 2000/78/EZ – Članak 2. stavak 2. točka (b) – Neizravna diskriminacija na temelju dobi – Novozaposleni osnovnoškolski učitelji – Datum zapošljavanja – Platni razred i razvrstavanje u platne stupnjeve pri zapošljavanju koji su nepovoljniji od onih primjenjivih na već zaposlene osnovnoškolske učitelje”

U predmetu C-154/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a koji je uputio Labour Court (Radni sud, Irska) odlukom od 23. veljače 2018., koju je Sud zaprimio 27. veljače 2018., u postupku

Tomás Horgan,

Claire Keegan

protiv

Minister for Education & Skills,

Minister for Finance,

Minister for Public Expenditure & Reform,

Ireland,

Attorney General,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev (izvjestitelj), predsjednik vijeća, E. Levits, M. Berger, C. Vajda i P. G. Xuereb, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za T. Horgana i C. Keegan, A. M. Lyne, *solicitor*,

* Jezik postupka: engleski

- za Minister for Education & Skills, Minister for Finance, Minister for Public Expenditure & Reform, Ireland i Attorney General, M. Browne, L. Williams i A. Joyce, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, J. Tomkin i D. Martin, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. stavka 2. točke (b) Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Tomása Horgana i Claire Keegan i Minister for Education & Skills (Ministar obrazovanja i osposobljavanja, Irska), Minister for Finance (Ministar financija, Irska), Minister for Public Expenditure & Reform (Ministar javnih rashoda i reformi, Irska), Ireland (Irska) i Attorney General (Irska) o zakonitosti nacionalne mjere koja je od 1. siječnja 2011. primjenjiva na novozaposlene javne službenike uključujući osnovnoškolske učitelje u državnim školama, a kojom se propisuje platni razred i razvrstavanje u platne stupnjeve pri zapošljavanju koji su nepovoljniji od onih koji se primjenjuju na već zaposlene osnovnoškolske učitelje.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 1. Direktive 2000/78 propisuje:

„Svrha ove Direktive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja [spolne orijentacije] u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja.”

- 4 U članku 2. te direktive određuje se:

„1. Za potrebe ove Direktive ‚načelo jednakog postupanja‘ znači nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju bilo kojeg od razloga iz članka 1.

2. Za potrebe stavka 1.:

[...]

(b) smatra se da se radi o neizravnoj diskriminaciji u slučaju [ako] kakva naizgled neutralna odredba, [kriterij] ili [praksa] [može dovesti] u [posebno nepovoljan] položaj osobe određene vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili [spolne orijentacije], u usporedbi s ostalim osobama, osim u sljedećim slučajevima:

- i. ako su ta odredba, [kriterij] ili [praksa] objektivno opravdani legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primjerena i nužna; [...]

[...]”

Irsko pravo

- 5 U Okružnici 0040/2011 naslovljenoj „Novi platni razredi za nove osnovnoškolske učitelje imenovane u 2011.” u točkama 1. do 4. određuje se:

„Uvod

1. Ministar obrazovanja i osposobljavanja obavještava odbore za strukovno obrazovanje, upravljačka tijela i osnovnoškolske učitelje o primjeni izmijenjenih platnih stopa i stopa naknada za nove osnovnoškolske učitelje imenovane računajući od 1. siječnja 2011.
2. Vlada je u okviru proračuna za 2011. primijenila smanjenje od 10 % na plaću novozaposlenih javnih službenika (u daljnjem tekstu: novozaposleni) te svi novozaposleni u ulaznim razredima javne službe moraju početi u prvom platnom stupnju relevantnog platnog razreda računajući od 1. siječnja 2011.

Primjena novih platnih stopa

3. Smanjenje od 10 % primjenjuje se na osnovnu plaću, naknade i premiju za nadzor i zamjenu.

a) Osnovna plaća

Smanjenje od 10 % primjenjuje se na osnovnu plaću u svim platnim stupnjevima indeksnih povećanja. Dnevnice i satnice osnovnoškolskih učitelja u osnovnom obrazovanju, koji jesu ili nisu na zamjeni, te satnice nastavnika s nepunim radnim vremenom u srednjoškolskom obrazovanju, koji jesu ili nisu na zamjeni, su također bile smanjene. Revidirane stope utvrđene su u prilogu ovoj okružnici [...]

b) Naknade

Smanjenje od 10 % primjenjuje se i na sve naknade, uz iznimku naknada vezanih uz promaknuće, to jest naknade za posebne zadatke te naknade pomoćnikâ ravnatelja, zamjenikâ ravnatelja i ravnateljâ obrazovnih ustanova.

Novoimenovani osnovnoškolski učitelji

4. Nove platne stope primjenjuju se na sve osnovnoškolske učitelje koji su bili imenovani 1. siječnja 2011. ili nakon tog datuma.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 6 Tijekom 2011. T. Horgan i C. Keegan stekli su zvanja koja su im omogućila pristupanje učiteljskom zanimanju. Od jeseni te godine obavljali su to zanimanje u irskoj državnoj osnovnoj školi.
- 7 Novim platnim razredima za novozaposlene osnovnoškolske učitelje sadržanima u Okružnici 0040/2011 provelo se od 1. siječnja 2011. smanjenje plaće od 10 % u svakom platnom stupnju platnog razreda u odnosu na plaće javnih službenika zaposlenih prije tog datuma.
- 8 Osim toga, na temelju te okružnice svi su novozaposleni osnovnoškolski učitelji razvrstani u prvi stupanj primjenjivog platnog razreda protivno prethodnoj praksi prema kojoj su se novi osnovnoškolski učitelji razvrstavali u drugi ili treći stupanj tog razreda.

- 9 Cilj tih mjera bio je odgovoriti na potrebu postizanja srednjoročnog strukturnog smanjenja troškova javne službe u razdoblju obilježenom značajnim proračunskim ograničenjima i ukloniti također značajan deficit javnih financija.
- 10 T. Horgan i C. Keegan osporili su navedene mjere pred Equality Tribunalom (Sud za jednakost, Irska) pozivajući se na različito postupanje na temelju dobi. Budući da je taj sud odbio njihovu tužbu, T. Horgan i C. Keegan uložili su žalbu pred sudom koji je uputio zahtjev.
- 11 Potonji je sud pojasnio da su mjere o kojima je riječ u glavnom postupku dovele do koegzistencije dviju skupina radnika koji obavljaju rad jednake vrijednosti, ali koji su različito plaćeni, pri čemu je dobna razlika između tih dviju kategorija očita.
- 12 Naime, približno 70 % osnovnoškolskih učitelja koji su stupili u službu tijekom 2011. imalo je najviše 25 godina. Stoga su u trenutku njihova zapošljavanja osnovnoškolski učitelji koji su stupili u službu tijekom te godine, uključujući T. Horgana i C. Keegan, općenito mlađi od osnovnoškolskih učitelja zaposlenih prije te godine, pri čemu se potonji smatraju najbolje plaćenom skupinom ljudi.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev ističe, međutim, da je čimbenik koji određuje platni razred primjenjiv na osnovnoškolske učitelje godina njihova stupanja u službu i da se na svakog osnovnoškolskog učitelja zaposlenoga nakon 1. siječnja 2011. primjenjuje najnepovoljniji platni razred, neovisno o njegovoj dobi na datum zapošljavanja. S druge strane, svi osnovnoškolski učitelji zaposleni prije te godine spadali su u prijašnji platni razred u koji su nastavili spadati neovisno o njihovoj dobi na datum zapošljavanja. Stoga bi datum zapošljavanja bio kriterij koji je na prvi pogled neutralan s obzirom na dob.
- 14 Sud koji je uputio zahtjev također utvrđuje da stranke u glavnom postupku ne osporavaju da se dobna struktura osnovnoškolskih učitelja zaposlenih nakon 1. siječnja 2011. ne razlikuje od dobne strukture osnovnoškolskih učitelja zaposlenih prije tog datuma i to neovisno o godini zapošljavanja. Taj se sud stoga pita postoji li neizravna diskriminacija na temelju dobi, kao što to tvrde T. Horgan i C. Keegan.
- 15 Što se tiče opravdanja moguće neizravne diskriminacije, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da su iznesena dva opravdanja, odnosno, s jedne strane, potreba Irske da odgovori na ekonomsku krizu, i, s druge strane, obveza poštovanja kolektivnog ugovora kojim se zabranjuje svako daljnje smanjenje plaća javnih službenika zaposlenih prije 2011.
- 16 Taj sud smatra da ti razlozi uzeti zasebno nisu valjana opravdanja, ali da bi njihova kombinacija to mogla biti.
- 17 U tim je okolnostima Labour Court (Radni sud, Irska) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Čini li neizravnu diskriminaciju na temelju dobi, u smislu članka 2. točke (b) Direktive 2000/78 slučaj kada država članica, u svojstvu poslodavca, uvede nepovoljniji platni razred primjenjiv na novozaposlene državne osnovnoškolske učitelje, dok plaća osnovnoškolskih učitelja koji su već zaposleni ostaje nepromijenjena, u okolnostima kada:
 - (a) se izmijenjeni i već postojeći platni razredi primjenjuju na sve osnovnoškolske učitelje dviju odnosnih kategorija, neovisno o njihovoj dobi;
 - (b) na datum zapošljavanja i razvrstavanja osnovnoškolskih učitelja u platne razrede dobna struktura najbolje plaćene skupine nije bila različita od dobne strukture najmanje plaćene skupine;
 - (c) je uvođenje izmijenjenih platnih razreda rezultiralo značajnom razlikom u plaći između dviju skupina osnovnoškolskih učitelja koji obavljaju rad iste vrijednosti;
 - (d) je prosječna dob osnovnoškolskih učitelja koji su spadali u najnepovoljniji platni razred niža od prosječne dobi osnovnoškolskih učitelja koji su spadali u prethodni platni razred;

- (e) su na datum uvođenja najnepovoljnijeg platnog razreda državni statistički podaci pokazali da je 70 % novozaposlenih osnovnoškolskih učitelja imalo najviše 25 godina te kada je utvrđeno da je to bilo uobičajeno za dobnu strukturu stupanja u službu državnih osnovnoškolskih učitelja, bez obzira na godinu; i
 - (f) su državni osnovnoškolski učitelji koji su stupili u službu 2011. ili kasnije očito u financijski neravnopravnom položaju u odnosu na svoje kolege osnovnoškolske učitelje imenovane prije 2011.?
2. U slučaju potvrđenog odgovora na prvo pitanje, može li se uvođenje nepovoljnijeg platnog razreda objektivno opravdati zahtjevom postizanja srednjoročnog/dugoročnog strukturnog smanjenja troškova javne službe, s obzirom na proračunska ograničenja s kojima se država suočava i/ili važnošću održavanja dobrih socijalnih odnosa s već zaposlenim javnim službenicima?
 3. Bi li odgovor na drugo pitanje bio drukčiji da je država ekvivalentne uštede mogla ostvariti smanjivanjem plaća svih osnovnoškolskih učitelja na način koji je manje drastičan od smanjivanja plaća samo novozaposlenih osnovnoškolskih učitelja?
 4. Bi li odgovor na drugo i treće pitanje bio drukčiji da je odluka da se na nepovoljan način ne izmijeni platni razred primjenjiv na već zaposlene osnovnoškolske učitelje bila donesena u skladu s kolektivnim ugovorom sklopljenim između vlade kao poslodavca i sindikata koji predstavljaju javne službenike, a kojim se vlada obvezala da neće dodatno smanjivati plaće već zaposlenim javnim službenicima, kojima su one već bile smanjene, te s obzirom na posljedice koje bi u pogledu socijalnih odnosa proizašle iz nepoštovanja tog kolektivnog ugovora, vodeći računa o činjenici da novi platni razred uveden 2011. nije spadao pod taj kolektivni ugovor?"

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 18 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. stavak 2. točku (b) Direktive 2000/78 tumačiti na način da mjera poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku koja od određenog datuma pri zapošljavanju novih osnovnoškolskih učitelja predviđa primjenu platnog razreda i razvrstavanja u platne stupnjeve nepovoljnije od onih koji su, na temelju pravila koja su prethodila toj mjeri, bili primijenjeni na osnovnoškolske učitelje zaposlene prije tog datuma čini neizravnu diskriminaciju na temelju dobi u smislu te odredbe.
- 19 Najprije valja podsjetiti da iz članka 2. stavka 1. Direktive 2000/78, u vezi s njezinim člankom 1., proizlazi da za potrebe te direktive načelo jednakog postupanja zahtijeva nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije, među ostalim, one na temelju dobi. Osim toga, iz članka 2. stavka 2. točke (b) navedene direktive proizlazi da se za potrebe te direktive smatra da se radi o neizravnoj diskriminaciji na temelju dobi u slučaju kada kakva naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa može dovesti u posebno nepovoljan položaj osobe određene dobi u usporedbi s ostalim osobama, osim ako ta odredba, kriterij ili praksa nisu objektivno opravdani legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primjerena i nužna.
- 20 Stoga, kako bi se utvrdilo mogu li se T. Horgan i C. Keegan pozvati na načelo navedeno u prethodnoj točki, potrebno je provjeriti tretiraju li se osnovnoškolski učitelji zaposleni nakon 1. siječnja 2011. i oni zaposleni prije tog datuma različito zbog dobi koju su imali pri zapošljavanju.

- 21 U tom pogledu iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je Irska odlučila izmijeniti uvjete plaće za novozaposlene javne službenike, uključujući osnovnoškolske učitelje, od 1. siječnja 2011. predviđevši smanjenje plaće od 10 % i razvrstavanje u prvi stupanj platnog razreda umjesto razvrstavanja u drugi ili treći stupanj.
- 22 Ti novi uvjeti primjenjuju se na situaciju T. Horgana i C. Keegan kao i na ostale osnovnoškolske učitelje zaposlene nakon tog datuma i nije sporno da oni obavljaju rad usporediv s onim osnovnoškolskih učitelja koji su zaposleni prije navedenog datuma.
- 23 S druge strane, osnovnoškolski učitelji zaposleni prije 1. siječnja 2011. nužno su bili razvrstani u svoje platne stupnjeve na temelju prijašnjih uvjeta koji su bili na snazi na datum njihova zapošljavanja, što je odredilo iznos njihove plaće.
- 24 Iz toga slijedi da je ta razlika u postupanju uzrokovana datumom zapošljavanja odnosnih osnovnoškolskih učitelja jer su se na temelju tog datuma prijašnja ili nova pravila o platnom razredu i razvrstavanju u platne stupnjeve i trebala primijeniti.
- 25 Stoga je jedini relevantan kriterij za primjenu novih pravila o platnom razredu i razvrstavanju u platne stupnjeve svojstvo „javnog službenika novozaposlenog od 1. siječnja 2011.” i to neovisno o dobi javnog službenika u trenutku njegova zapošljavanja. Stoga taj kriterij, koji primjenu novih pravila čini ovisnom isključivo o datumu zapošljavanja, kao objektivnom i neutralnom elementu, očito nije povezan ni s kakvim uzimanjem u obzir dobi osoba koje se zapošljavaju (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2008., Centeno Mediavilla i dr./Komisija, C-443/07 P, EU:C:2008:767, t. 81. i 83.).
- 26 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev pojasnio je da je, iako su u trenutku njihova zapošljavanja T. Horgan, C. Keegan i ostali osnovnoškolski učitelji zaposleni nakon 1. siječnja 2011. većinom bili mlađi od osnovnoškolskih učitelja koji su zaposleni prije tog datuma s obzirom na to da je na navedeni datum otprilike 70 % njih imalo najviše 25 godina, također nesporno da su neovisno o godini zapošljavanja osnovnoškolski učitelji zaposleni nakon 1. siječnja 2011. kao i oni zaposleni prije tog datuma u prosjeku imali najviše 25 godina.
- 27 Iz prethodno navedenog proizlazi da se novi uvjeti plaća koje je Irska uvela ne temelje na kriteriju koji je neodvojivo ili neizravno povezan s dobi osnovnoškolskih učitelja tako da se ne može smatrati da novi propis uvodi razliku u postupanju na temelju dobi (vidjeti u tom smislu presudu od 7. lipnja 2012., Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt Gesellschaft, C-132/11, EU:C:2012:329, t. 29. i 30.).
- 28 S obzirom na ta razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 2. stavak 2. točku (b) Direktive 2000/78 treba tumačiti na način da mjera poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku koja od određenog datuma pri zapošljavanju novih osnovnoškolskih učitelja predviđa primjenu platnog razreda i razvrstavanja u platne stupnjeve nepovoljnije od onih koji su, na temelju pravila koja su prethodila toj mjeri, bili primijenjeni na osnovnoškolske učitelje zaposlene prije tog datuma ne čini neizravnu diskriminaciju na temelju dobi u smislu te odredbe.

Drugo, treće i četvrto pitanje

- 29 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovoriti na drugo, treće i četvrto pitanje.

Troškovi

- 30 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 2. stavak 2. točku (b) Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja treba tumačiti na način da mjera poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku koja od određenog datuma pri zapošljavanju novih osnovnoškolskih učitelja predviđa primjenu platnog razreda i razvrstavanja u platne stupnjeve nepovoljnije od onih koji su, na temelju pravila koja su prethodila toj mjeri, bili primijenjeni na osnovnoškolske učitelje zaposlene prije tog datuma ne čini neizravnu diskriminaciju na temelju dobi u smislu te odredbe.

Potpisi